

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ДАВНЬОЇ І НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
ІСТОРІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету історії та міжнародних відносин
Ольга МАКЛЮК
(підпис)
01 » вересня 2023 р.

Російські імперські міфи в шкільному курсі історії РФ в контексті сучасної російсько-української війни

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістра

(назва освітнього ступеня)

денної та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти

спеціальності **014 Середня освіта**

(шифр, назва спеціальності)

предметна спеціальність **014.03 Середня освіта (історія)**

освітньо-професійна програма **Середня освіта (Історія)**

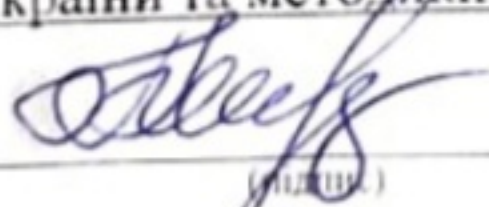
Укладач **Галина ТУРЧЕНКО д.іст.н., професор, в.о. завідувача кафедри давньої і нової історії України та методики навчання історії**
(науковий ступінь, вчене звання, посада)

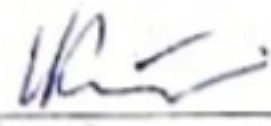
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри давньої і нової історії України та методики навчання історії

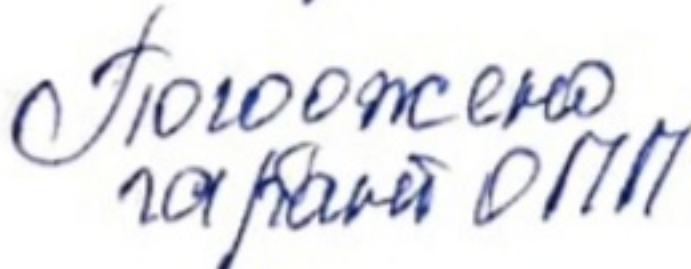
Ухвалено науково-методичною радою
факультету історії та міжнародних відносин

Протокол № 01 від 01 09 2023 р.
В.о. завідувача кафедри давньої і нової історії України та методики навчання історії

Протокол № 01 від 01 09 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету історії та міжнародних відносин

 Галина ТУРЧЕНКО
(підпис)

 Ірина КРИВКО
(підпис)

2023 рік

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <u>01 Освіта / педагогіка</u> (шифр і назва)	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін Дисципліни вільного вибору студента в межах спеціальності	
Спеціальність <u>014 Середня освіта</u>	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Предметна спеціальність <u>014.03 Середня освіта</u> (Історія)		3-й	3-й
	Лекції		
		4 год.	
Освітня програма <u>Середня освіта (Історія)</u>	Змістових модулів – 4	Практичні	
			4 год.
		Самостійна робота	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 8		82 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у майбутніх вчителів історії вміння критично мислити, критично осмислювати проблеми в освіті; виявляти російські імперські міфи в шкільній історичній освіті РФ та на окупованих українських територіях, формувати вміння протистояти цим загрозам.

Завдання:

- Формувати у здобувачів здатність оригінально та критично мислити, розпізнавати російські імперські міфи, що панують в шкільній історичній освіті РФ та на окупованих українських територіях;
- Формувати у здобувачів здатність спростувати радянські та російські імперські міфи; формувати у здобувачів вміння доводити, що ідеї «Русского мира» та «Новоросії» як прояв сучасної неоімперської стратегії РФ щодо України наявні в сучасних підручниках РФ з історії;
- Вміння аналізувати приклади насадження імперських міфів в освітньому процесі РФ та на окупованих українських територіях;

- Формувати у здобувачів вміння доводити, що злочини рф в освітній сфері в умовах фази російсько-української війни є проявом геноциду українського народу;
- Вміння аналізувати приклади фальсифікацій, перекручень і маніпуляцій щодо історії України в шкільних підручниках з історії рф;
- Формувати у здобувачів вміння виявляти загрози антиукраїнської пропаганди в сфері історичної освіти рф; формувати вміння протистояти цим пропагандистським загрозам рф;
- Формувати у здобувачів здатність розпізнавати російські імперські міфи, що панують в шкільній історичній освіті рф; формування вміння аналізувати приклади фальсифікацій, перекручень і маніпуляцій щодо історії України;
- Формувати у здобувачів soft skills – вміння працювати в команді, виступати перед аудиторією, дискутувати, поважати учасників групи незалежно від національності та віросповідання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких результатів навчання і компетентностей:

Результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
ЗК 1 Здатність проводити наукові дослідження, оригінально та критично мислити, критично осмислювати проблеми в освіті та суміжних галузях знань: історії, психології, методології (дослідницька компетентність).	Методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування); метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
ЗК 5 Здатність продовжувати навчання із високим ступенем автономії в галузі історії, теорії та методики навчання історії й громадянства, педагогіки, психології та освітнього менеджменту (здатність до навчання впродовж життя).	Методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування); метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
СК 1. Здатність застосовувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки світового рівня у сфері професійної діяльності вчителя історії (предметно-методична компетентність).	Методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування); метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
СК 6 Здатність орієнтуватися в світовому	Методи навчання: словесні (лекція-

інформаційному просторі, використовувати наявні інформаційні ресурси, створювати нові інформаційні ресурси, використовувати цифрові технології в освітньому процесі (інформаційно-цифрова компетентність).	монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування);: метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
ПРН 1 Вибирати методичні та історичні проблеми із застосуванням критичного мислення, прогнозувати можливі розв'язки, перевіряти ефективність різних розв'язків, складати та реалізовувати план методичного та історичного дослідження, формувати бібліографію та емпіричну базу дослідження, встановлювати, вимірювати та аналізувати емпіричні дані, формулювати висновки.	Методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування);: метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
ПРН 5 Діагностувати прогалини у власній компетентності за допомогою застосування критичного осмислення своєї діяльності, здійснювати пошук фахової літератури з історії та методики, опрацьовувати джерела наукової інформації, застосовувати здобуті теоретичні знання у практиці організації процесу навчання історії та громадянознавства.	Методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування);: метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
ПРН 11 Знати новітню історію, актуальні проблеми новітньої історії та методики навчання історії в профільній школі, користуватись вітчизняними і зарубіжними джерелами наукової інформації, критично їх осмислювати та інтегрувати в процес навчання історії в профільній школі.	Методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування);: метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
ПРН 16 Використовувати світові інформаційні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології в організації й проведенні занять з історії та громадянознавства, створювати власні інформаційні ресурси для навчальних цілей розвивального характеру.	Методи навчання: словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція); наочні (презентація, демонстрування);: метод проблемного викладу матеріалу; мозковий штурм; навчальної дискусії; робота в групах. Контрольні заходи: виконання тестового завдання; підготовка питань і обговорення актуальних проблем на семінарських

	заняттях; підсумкові контрольні заходи; залік.
--	--

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Історія як зброя.

Сучасні імперські історичні міфи РФ – як обґрунтування війни РФ проти України. Стаття В. Путіна «Про історичну єдність росіян і українців» як обґрунтування імперських претензій щодо України. В.Путін як лжеісторик та міфотворець. Російські історичні міфи РФ як складова інформаційної війни та обґрунтування законності війни проти України. Спростування російських історичних міфів про те, що «русские и украинцы – один народ», про «єдину колыску» народів – давньоруську народність.

Змістовний модуль 2. Обґрунтування росією війни проти України.

Привласнення Росією спадщини Київської Русі. «Ми один народ» (В.Путін) – курс на заперечення існування української нації. Спростування російського імперського міфу про «Новоросію» як російську територію. Розвінчання міфу про те, що Крим – це «исконно русская земля». Спростування російського історичного міфу про визволення західноукраїнських земель у 1939 р. Чи почалася війна для українських земель 22 червня 1941 р.? Спростування міфу. Спростування російського історичного міфу про вирішальну роль росіян у перемозі над нацизмом. Спростування російського міфу про українців як найбільших колаборантів.

Змістовний модуль 3. Антиукраїнські імперські міфи в курсі історії шкіл РФ.

Новітня історія України 1991-2012 рр. в шкільних підручниках з історії в РФ. Спростування історичних міфів. Історичні міфи щодо історії України як складова сучасної інформаційної війни РФ. Новітня історія України 2013-2023 рр. в шкільних підручниках з історії в РФ. Спростування історичних міфів. Спростування російського імперського міфу про український національний рух як польську, австрійську чи німецьку інтригу; про те, що Україну створила радянська влада (в іншому варіанті – Ленін). Історія як зброя: історичне обґрунтування претензій РФ на українські землі та українську історію. Стаття В. Путіна «Про історичну єдність росіян і українців» як обґрунтування імперських претензій щодо України. В.Путін як лжеісторик та міфотворець. Російські історичні міфи РФ як складова інформаційної війни та обґрунтування законності війни проти України.

Змістовний модуль 4. Руїнуємо російські імперські міфи

Спростування російських історичних міфів про те, що «русские и украинцы – один народ», про «єдину колыску» народів – давньоруську народність. Привласнення Росією спадщини Київської Русі. «Ми один народ» (В.Путін) – курс на заперечення існування української нації. Спростування російського імперського міфу про «Новоросію» як російську територію. «Новоросія» без «новоросів». Розвінчання міфу про те, що Крим – це «исконно русская земля». Спростування російського імперського міфу про український національний рух як польську, австрійську чи німецьку інтригу. Спростування російського імперського міфу про те, що Україну створила радянська влада (в іншому варіанті – Ленін). Заперечення тези В.Путіна про те, що «Сучасна Україна – це цілком і повністю дітище радянської епохи».

4. Структура навчальної дисципліни

Змістові модулі	Усього годин	Аудиторні контактні години					Самостійна робота		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття		Семінари				Т.з	П.з	Усього балів
			очна	заочна	очна	заочна	очна	заочна			

1	2		4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	2		1		1		14	10		15
2	15	2		1		1		14		20	15
3	15	2		1		1		14	10		15
4	15	2		1		1		14		20	15
Усього за змістові модулі	60	8		4		4		52	20	40	60
Підсумковий контроль (екзамен)	30							30			40
Загалом	90								100		

5. Темі лекційних занять

№ змістового Модуля	Назва теми	Кількість Годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1-2	Історія як зброя. Обґрунтування росією війни проти України		2
3-4	Антиукраїнські імперські міфи в курсі історії шкіл РФ. Руйнуємо міфи		2
Разом			4

6. Темі семінарських занять

№ змістового Модуля	Назва теми	Кількість Годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1-2	Історія як зброя. Обґрунтування росією війни проти України		2
3-4	Антиукраїнські імперські міфи в курсі історії шкіл РФ. Руйнуємо міфи		2
Разом			4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ ЗМ	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – тест до теми 1 у системі Moodle	Тема 1. Історія як зброя. Обґрунтування росією війни проти України	Тест на платформі Moodle містить 20 питань. Кожне питання оцінюється в 1 балів. Тип питання: багатоваріантне.	10

1	Практичне завдання – розв’язання завдань на семінарському занятті 1	Питання для підготовки на сторінці в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/mod/workshop/view.php?id=508848	Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=508906	20
За ЗМ 1 конт. зах.	2			30
2	Теоретичне завдання – тест до теми лекції 2 у системі Moodle	Тема 2. Антиукраїнські імперські міфи в курсі історії шкіл РФ. Руйнуємо міфи	Тест на платформі Moodle містить 20 питань. Кожне питання оцінюється в 1 бал. Тип питання: багатоваріантне.	10
2	Практичне завдання – розв’язання аналітичних завдань на семінарському занятті 2	Питання для підготовки на сторінці в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/mod/workshop/view.php?id=508846	Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=508906	20
За ЗМ 2 конт. зах.	2			30
Усього за зміст. модулі контр. заходів	4			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання – виконання тесту на платформі Moodle	Питання: https://moodle.znu.edu.ua/mod/quiz/view.php?id=508857	Тест містить 40 питань закритого типу (багатоваріантне питання). Із варіантів студенту слід обрати один. Кожне питання оцінюється у 0,5 бал.	20

	Практичне завдання – аналітичні питання (формат виконання: в залежності від форми навчання на момент заліку) а) аудиторно / очно (усно), б) дистанційно: ZOOM (усно).	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=508903	Критерії оцінювання: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=508904	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Відгук українських істориків на статтю В. Путіна «Про історичну єдність росіян та українців» / Ін-т історії України НАН України. Київ, 2021. 8 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0015897> (дата звернення 29.08.2022).
2. Методичні рекомендації щодо викладання історії, основ правознавства, громадянської освіти та курсів духовно-морального спрямування у 2022/2023 навчальному році <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-istoriyi-osnov-pravoznavstva-gromadyanskoyi-osvity-ta-kursiv-duhovno-moralnogo-spryamuvannya-u-2022-2023-navchalnomu-rotsi/>
3. Турченко Г. Ф., Терно С. О., Костенко Д. С. Антиукраїнський характер змін в шкільному курсі історії анексованого Криму (2014 - 2021 рр.) як складова гібридної війни РФ проти України. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. 2022. № 1(48). С. 1-10. URL: <https://drive.google.com/file/d/1PUH6xQqsZ2c4oZs2hYh-RCvOIDbcTf1V/view>. (Google Scholar).

Додаткова:

1. Аналітична записка ОСВІТА ТА ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ За результатами експертного обговорення у рамках проекту «Аудит законодавчого поля щодо окупованих територій АР Крим та Донецької і Луганської областей 2014 – 2020 рр.» 20-21 жовтня 2020 р. https://ac.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/LDK_-osvita.pdf
2. Константинова Н. Знищення національної ідентичності і милітаризація. Які особливості освіти на окупованих територіях? <https://www.radiosvoboda.org/a/osoblyvist-osvity-na-okupovanyh-terytoriyah/31144170.html>
3. Мовчан С., Суляліна М., Галай А. Освітнє поле на тимчасово окупованих територіях України (2014- 2019 рр.) https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Osvita_02.pdf
4. Тищенко Ю. Діти, які не знають мови та історії України. Як ми втрачаємо молодь Донбасу і Криму <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/10/3/238426/>
5. Тищук Т., Алєканкіна К., Іванчук В. Оцінка імплементації державної політики підтримки абітурієнтів з Криму та ОРДЛО під час вступу до університетів України <https://voxukraine.org/wp-content/uploads/2021/01/Otsinyuvannya-implementatsii->

[derzhavnoi-politiki-pidtrimki-abituriyentiv-z-Krimu-ta-ORDLO-pri-vstupi-v-universiteti-Ukraini-1-1.pdf](#)

6.Трансформації соціальних ідентичностей на тимчасово окупованих територіях (АР Крим, ОРДЛО). Напрями, тенденції політики ідентичностей з боку РФ, порушення прав людини <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/transformacii-socialnikh-identichnostey-na-timchasovo>

7.Турченко Г. Історична наука і сучасна гібридна війна Росії проти України *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2016. Вип. 46. С. 217–223.

8.Турченко Г. Ідеї «русского мира» та «Новороссии» як пропагандистська зброя у сучасній російсько-українській війні *Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс* / наук. ред. Г.М. Васильчук, О.М. Маклюк, М.М. Бессонова. Запоріжжя, 2018. С. 274–289.

9. Турченко Ф., Турченко Г. Проект "Новоросія" і новітня російсько-українська війна . К. Ін-т історії України НАН України, 2015. 166 с.

10.Turchenko H. «Russian world» and the project «Novorossiya» as components of the information war of the Russian Federation against Ukraine *Propaganda and public consciousness in the south and east of Ukraine (1930s – early XXI century) : scientific monograph* / F. Turchenko and other. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2021, p. 29–45.

Електронні ресурси:

1.Галушко К. Розгром псевдоісторичної статті Путіна про українців і росіян. 10 запитань історика. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0tFB4XcLQM0> (дата звернення 12.07.2023).

2.Громенко С. Руйнуємо міфи російської пропаганди про Крим. 10 запитань історика. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lm0hZ9fG6To> (дата звернення 12.07.2023).

3.Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua> (дата звернення 29.08.2022).

4.Повномасштабне вторгнення Росії в Україну: історичний контекст// [Електронний ресурс]. Розділ сайту. Український інститут національної пам'яті.(Офіційний сайт)-Електронні дані – URL: <https://www.uinp.gov.ua/aktualni-temy/povnomasshtabne-vtorgnennya-rosiyi-v-ukrayinu-istorychnyy-kontekst> (дата звернення 12.07.2023).

5.Україна модерна: міжнародний інтелектуальний часопис. URL: <http://uamoderna.com/> (дата звернення 12.07.2023).

6.Український історичний журнал. URL: <http://uhj.history.org.ua/uk/archive> (дата звернення 12.07.2023).

7.Zaporizhzhia Historical Review. URL: <https://istznu.org/index.php/journal> (дата звернення 12.07.2023).